

Πολιτική Οικονομία

Ενότητα 11: Διεθνείς συναλλαγές

Πολυξένη Ράγκου

Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

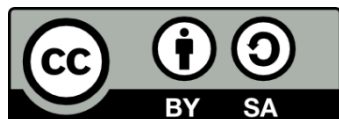
Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Διεθνείς συναλλαγές

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Διεθνείς συναλλαγές.

Σκοποί ενότητας

- Γνωριμία και εξοικείωση με τα ζητήματα που αφορούν τις διεθνείς συναλλαγές.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διεθνείς συναλλαγές

Συνάλλαγμα (1/2)

- Ο όρος αναφέρεται στα διεθνή μέσα πληρωμών και περιλαμβάνει τα ξένα (αλλοδαπά) νομίσματα και τους πιστωτικούς τίτλους σε ξένο νόμισμα, όπως είναι οι επιταγές, οι συναλλαγματικές κλπ.
- Το συνάλλαγμα είναι αντικείμενο αγοράς και πώλησης σε οργανωμένες αγορές σ' όλο τον κόσμο με τη μεσολάβηση των κεντρικών ή εμπορικών τραπεζών, καθώς και άλλων ιδρυμάτων που υπάρχουν στις διάφορες χώρες.

Συνάλλαγμα (2/2)

- Το συνάλλαγμα όπως και κάθε άλλο αγαθό αγοράζεται και πωλείται σε μια ορισμένη τιμή.
- Η τιμή του συναλλάγματος είναι η συναλλαγματική ισοτιμία που συμβατικά ορίζεται ως το ποσό του νομίσματος μιας χώρας που πρέπει να πληρωθεί για κάθε μονάδα του νομίσματος μιας άλλης χώρας.

Ισοζύγιο πληρωμών

- Συνοψίζει για τη δεδομένη χρονική περίοδο (έτος) τις συναλλαγές μιας χώρας που δημιουργούν υποχρεώσεις πληρωμής προς τις άλλες χώρες και τις συναλλαγές που δημιουργούν απαιτήσεις είσπραξης από τις άλλες χώρες, δηλ. τις συναλλαγές, από τις οποίες προέρχονται τα μέσα για την εξόφληση των υποχρεώσεων.

Από λογιστική άποψη

- Το ισοζύγιο πληρωμών είναι ένας λογαριασμός, στον οποίο καταχωρίζονται όλες οι διεθνείς οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας ως κονδύλια χρεώσεων ή ως κονδύλια πιστώσεων.
- Κάθε συναλλαγή, που δημιουργεί υποχρέωση πληρωμής προς τις άλλες χώρες, στο ισοζύγιο πληρωμών εμφανίζεται ως χρέωση.
- Κάθε συναλλαγή, που δημιουργεί απαίτηση είσπραξης της συγκεκριμένης χώρας, από τις άλλες χώρες, στο ισοζύγιο πληρωμών εμφανίζεται ως πίστωση.

Έλλειμμα

- Έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σημαίνει, ότι οι τρέχουσες δαπάνες της χώρας στο εξωτερικό για εμπορεύματα, υπηρεσίες, εισοδήματα και μεταβιβάσεις είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες εισπράξεις.
- Για την κάλυψη αυτής της διαφοράς η χώρα μπορεί να δανεισθεί από το εξωτερικό, να μειώσει τις απαιτήσεις της από το εξωτερικό ή να μειώσει τα αποθέματα της σε συνάλλαγμα.

Πλεόνασμα

- Στην περίπτωση που υπάρχει πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, θα έχουμε ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα.
- Οι τρέχουσες εισπράξεις είναι μεγαλύτερες από τις τρέχουσες πληρωμές και η χώρα μπορεί να δανείζει στο εξωτερικό, να αυξάνει τις απαιτήσεις της από το εξωτερικό ή να αυξάνει τα συναλλαγματικά της αποθέματα.

Βασικές υποδιαίρεσεις Ισοζυγίου Πληρωμών (1/2)

- Ο Λογαριασμός Τρεχουσών Συναλλαγών Αποτελεί τη σημαντικότερη υποδιαίρεση και περιλαμβάνει τα εμπορεύματα, τις υπηρεσίες, τα εισοδήματα και τις μεταβιβάσεις.
- Ο Λογαριασμός Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών Περιλαμβάνει μόνο χρηματοοικονομικές συναλλαγές και είναι επίσης γνωστός και ως Λογαριασμός Κίνησης Κεφαλαίων.

Βασικές υποδιαιρέσεις Ισοζυγίου Πληρωμών (2/2)

- Η διαφορά ανάμεσα στις εισπράξεις και στις πληρωμές αποτελεί το ισοζύγιο για κάθε κατηγορία συναλλαγών.
- Αν οι εισπράξεις υπερβαίνουν τις πληρωμές, το ισοζύγιο παρουσιάζει πλεόνασμα. Στην αντίθετη περίπτωση, αν δηλ. οι εισπράξεις είναι μικρότερες από τις πληρωμές, το ισοζύγιο εμφανίζει έλλειμμα.

Εμπορικό ισοζύγιο

- Ένα σημαντικό επιμέρους ισοζύγιο είναι το εμπορικό ισοζύγιο που αναφέρεται μόνο στην κίνηση εμπορευμάτων.
- Οι υπηρεσίες και τα εισοδήματα αποτελούν μία κατηγορία κονδυλίων που είναι γνωστή ως άδηλοι πόροι.

Διάκριση συναλλαγών (1/3)

Διάκριση συναλλαγών σε:

- **Αυτόνομες συναλλαγές:** Είναι οι συναλλαγές που δεν εξαρτώνται από την κατάσταση του ισοζυγίου, όπως όλες οι συναλλαγές που περιλαμβάνονται στο λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών.
- **Συναλλαγές με εξισωτικό χαρακτήρα:** Αναλαμβάνονται ακριβώς για να εξισώσουν το σύνολο των χρεώσεων με το σύνολο των πιστώσεων στο ισοζύγιο πληρωμών.

Διάκριση συναλλαγών (2/3)

- Με άλλα λόγια το έλλειμμα ή το πλεόνασμα είναι η διαφορά ανάμεσα στις αυτόνομες εισπράξεις και στις αυτόνομες πληρωμές που αντισταθμίζεται με ης εξισωτικές συναλλαγές.
- Πρέπει να σημειώσουμε ότι, στην πράξη, δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς το χαρακτηρισμό ορισμένων κονδυλίων του λογαριασμού κεφαλαίων ως εξισωτικών ή όχι, και επομένως δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς το ύψος του ελλείμματος ή πλεονάσματος.

Διάκριση συναλλαγών (3/3)

- Η περισσότερο αποδεκτή άποψη είναι αυτή που θεωρεί ως εξισωτικές μόνο τις συναλλαγές των επίσημων αρχών της χώρας, που αναλαμβάνονται ακριβώς για την τακτοποίηση του ισοζυγίου των πληρωμών.

Βασικά συστήματα προσδιορισμού της τιμής του συναλλάγματος

1. Σύστημα των ελεύθερα κυμαινόμενων ισοτιμιών.
2. Σύστημα των σταθερών ισοτιμιών.

Ελεύθερα κυμαινόμενες ισοτιμίες (1/2)

- Σύμφωνα με το σύστημα αυτό η τιμή του συναλλάγματος προσδιορίζεται ελεύθερα στην αγορά, χωρίς καμία κρατική παρέμβαση, από τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης συναλλάγματος.
- Η ζήτηση συναλλάγματος προέρχεται από τη ζήτηση για εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και την εκροή χρηματικών κεφαλαίων στο εξωτερικό.

Ελεύθερα κυμαινόμενες ισοτιμίες (2/2)

- Αντίθετα, η προσφορά συναλλάγματος προέρχεται από τη ζήτηση (των άλλων χωρών) για εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών της και την εισαγωγή κεφαλαίων στη χώρα.

Σταθερές ισοτιμίες

- Με το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών η συναλλαγματική ισοτιμία ανάμεσα στα διάφορα νομίσματα προσδιορίζεται από τις νομισματικές αρχές της χώρας.
- Η τιμή που καθορίζεται παραμένει σταθερή, δηλ. δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές της προσφοράς και ζήτησης συναλλάγματος.
- Δύο παραλλαγές του συστήματος σταθερής ισοτιμίας είναι :
  - το σύστημα του χρυσού κανόνα,
  - το σύστημα του κανόνα ανταλλαγής χρυσού.

Το σύστημα του χρυσού κανόνα (1/2)

- Ίσχυσε περίπου επί μισόν αιώνα και συγκεκριμένα από το 1870 ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (1914).
- Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, κάθε χώρα κανόνιζε την αξία της νομισματικής της μονάδας με βάση το χρυσό και επέτρεπε την ελεύθερη μετατροπή του νομίσματος σε χρυσό. Δηλ. κάθε χώρα αγόραζε και πουλούσε χρυσό ελεύθερα στην καθορισμένη τιμή. Με τον τρόπο αυτό η συναλλαγματική ισοτιμία ανάμεσα στα νομίσματα των διάφορων χωρών καθορίζονταν αυτόματα και, επιπλέον, ήταν σταθερή.

Το σύστημα του χρυσού κανόνα (2/2)

- Με το σύστημα του χρυσού κανόνα οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν μπορούσαν να μεταβληθούν παρά μόνο αν γινόταν υποτίμηση ή ανατίμηση του νομίσματος, αν δηλ. άλλαζε η σχέση νομισματικής μονάδας και χρυσού.

Το σύστημα του κανόνα ανταλλαγής χρυσού

Τα βασικά χαρακτηριστικά του ήταν:

1. η ίδρυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ως ανώτατης διεθνούς νομισματικής αρχής, που θα επέβλεπε για την ομαλή λειτουργία του συστήματος,
2. η καθιέρωση σταθερών ισοτιμιών.

Ισοτιμίες του νομίσματος (1/4)

- Η ισοτιμία του νομίσματος κάθε χώρας εκφράζεται με βάση το χρυσό ή το αμερικανικό δολάριο.
- Κάθε χώρα-μέλος είναι υποχρεωμένη να διατηρεί τη σταθερότητα της συναλλαγματικής της ισοτιμίας, η οποία όμως μπορεί να κυμανθεί μέσα στα όρια που καθορίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Ισοτιμίες του νομίσματος (2/4)

- Αν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, μια χώρα έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει την ισοτιμία του νομίσματος της, αλλά με την έγκριση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.
- Με το σύστημα του Bretton Woods, επομένως, οι ισοτιμίες είναι σταθερές, αλλά προσαρμόσιμες.

Ισοτιμίες του νομίσματος (3/4)

- Από το 1971 όμως και μετά, για πολλούς λόγους το σύστημα υπέστη ισχυρούς κλονισμούς και έπαψε στην ουσία να λειτουργεί.
- Έκτοτε, με διάφορες προσεγγίσεις, η διεθνής οικονομία έχει οδηγηθεί σ' ένα σύστημα που μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύστημα διευθυνόμενης - ελεύθερης διακύμανσης των ισοτιμιών.

Ισοτιμίες του νομίσματος (4/4)

- Με το ισχύον σύστημα οι ισοτιμίες δεν είναι σταθερές, αλλά είναι ελεύθερες να κυμαίνονται στην αγορά κάτω από την εποπτεία των νομισματικών αρχών (κεντρικών τραπεζών) των διάφορων χωρών, υπό την έννοια ότι επεμβαίνουν στην αγορά για να αποτρέψουν σοβαρές διαταραχές.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (1/2)

- Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα ιδρύθηκαν από τη Διάσκεψη του Bretton Woods το 1944 και άρχισαν να λειτουργούν το 1946 με έδρα την Washington, D.C. των ΗΠΑ.
- Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ιδρύθηκε το 1961 με έδρα το Παρίσι.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (2/2)

- Σήμερα αποστολή του Ταμείου είναι η εποπτεία των διεθνών νομισματικών σχέσεων, η παροχή δανείων σε χώρες-μέλη για την αντιμετώπιση προβλημάτων στο ισοζύγιο πληρωμών και η παροχή συμβουλών και τεχνικής υποστήριξης γενικότερα.
- Το Ταμείο διοικείται από ένα 24μελές Διοικητικό Συμβούλιο που εφαρμόζει τις αποφάσεις του Κυβερνητικού Συμβουλίου, δηλ., της γενικής συνέλευσης των μελών του, που είναι το ανώτατο όργανο του Ταμείου.

Παγκόσμια Τράπεζα (1/2)

- Στην αρχική Διεθνή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη (IBRD) που ιδρύθηκε από τη Διάσκεψη του Bretton Woods προστέθηκαν μέχρι το 1988 τέσσερις ακόμη οργανισμοί, που μαζί με την IBRD αποτελούν την Ομάδα της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank Group).

Παγκόσμια Τράπεζα (2/2)

- Αποστολή της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι η παροχή βοήθειας με τη μορφή κεφαλαίων και τεχνογνωσίας στις χώρες-μέλη με στόχο την οικονομική ανάπτυξη τους.
- Η δομή της Τράπεζας είναι όμοια με αυτή του ΔΝΤ μόνο που ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι παγίως Αμερικανός αφού οι ΗΠΑ είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος.

Οργανισμοί (1/2)

- Η Διεθνής Εταιρεία Χρηματοδότησης (International Finance Corporation) ιδρύθηκε το 1956 με σκοπό την υποστήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα των οικονομιών τους.
- Η Διεθνής Ένωση Ανάπτυξης (International Development Association) ιδρύθηκε το 1960 με σκοπό τη χορήγηση άτοκων δανείων για την ανάπτυξη των πιο φτωχών χωρών του κόσμου.

Οργανισμοί (2/2)

- Το Διεθνές Κέντρο Διακανονισμού Επενδυτικών Διαφορών (International Center for Settlement of Investment Disputes) ιδρύθηκε το 1966 με σκοπό την προώθηση των επενδύσεων σε διεθνές επίπεδο διευκολύνοντας την επίλυση των διαφορών ανάμεσα στους ξένους επενδυτές και στις χώρες που δέχονται τις επενδύσεις.
- Το Γραφείο Πολυμερούς Εγγύησης Επενδύσεων (Multilateral Investment Guarantee Agency) ιδρύθηκε το 1988 με σκοπό την προώθηση των επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες παρέχοντας εγγυήσεις στους ξένους επενδυτές.

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)

- Ιδρύθηκε το 1961 από είκοσι (20) χώρες με σκοπό το συντονισμό της μεταξύ τους οικονομικής συνεργασίας και ανάπτυξης.
- Έχει έδρα το Παρίσι με ανώτατο όργανο διοίκησης το Συμβούλιο που αποτελείται από τους εκπροσώπους των χωρών-μελών που σήμερα φθάνουν τον αριθμό τριάντα (30).

Η Ομάδα των Οκτώ (G8) (1/2)

- Ιδρύθηκε το 1975 αρχικά ως Ομάδα των Επτά, γνωστή ως G7, από τις επτά πλουσιότερες χώρες του κόσμου, δηλ. Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, ΗΠΑ, Καναδάς και Ιαπωνία.
- Το 1998 στην Ομάδα προστέθηκε και η Ρωσία οπότε έγινε η Ομάδα των Οκτώ η G8.

Η Ομάδα των Οκτώ (G8) (2/2)

- Η Ομάδα των οκτώ είναι μία άτυπη οργάνωση, συνέρχεται μια φορά το χρόνο και ασχολείται με διάφορα θέματα.
- Οι αποφάσεις της και οι προτάσεις της δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα σηματοδοτούν όμως τις προθέσεις των «ισχυρών» οι οποίοι άλλωστε ελέγχουν όλους τους διεθνείς οργανισμούς.

Οριακή Ροπή

- Η έννοια της οριακής ροπής για εισαγωγές (ΟΡΕ), είναι ανάλογη με την έννοια της οριακής ροπής για κατανάλωση, δηλ. είναι ο λόγος της μεταβολής των εισαγωγών προς τη μεταβολή του εισοδήματος.
- Είναι λογικό να υποθέσουμε ότι η ΟΡΕ είναι μεγαλύτερη από το μηδέν και μικρότερη από τη μονάδα, πράγμα που σημαίνει ότι το ποσό, κατά το οποίο θα μεταβληθούν οι εισαγωγές από μια δεδομένη μεταβολή στο εισόδημα, είναι μικρότερο από το ποσό της μεταβολής του εισοδήματος.

Εξαγωγές

- Ως προς τις εξαγωγές υποθέτουμε, ότι η συμπεριφορά τους είναι ανάλογη με τη συμπεριφορά των επενδύσεων δηλ. δεν εξαρτώ-νται από το εισόδημα.
- Οι εξαγωγές είναι εισαγωγές για τις άλλες χώρες και επομένως αποτελούν συνάρτηση του εισοδήματος των άλλων χωρών και όχι του εισοδήματος της χώρας που εξετάζουμε.

Συνθήκη ισορροπίας του εισοδήματος

- Σε μια ανοικτή οικονομία, η συνθήκη ισορροπίας του εισοδήματος είναι η ισότητα του αθροίσματος των επενδύσεων, των κρατικών δαπανών και των εξαγωγών προς το άθροισμα της αποταμίευσης, των φόρων και των εισαγωγών.

Επιδράσεις των εξαγωγών (1/2)

- Η αύξηση των εξαγωγών θα δημιουργήσει αρχικά πλεόνασμα στο ισοζύγιο πληρωμών και θα εκδηλωθεί ως αυξημένη ζήτηση των προϊόντων των εξαγωγικών κλάδων, η οποία θα έχει για αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής και, επομένως, την αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης. Με την αύξηση όμως του εισοδήματος θα αυξηθεί η κατανάλωση και οι εισαγωγές.
- Στην περίπτωση, όπου έχουμε μείωση των εξαγωγών, η διαδικασία και τα αποτελέσματα θα είναι ακριβώς τα αντίθετα, δηλ. το εισόδημα θα μειωθεί.

Επιδράσεις των εξαγωγών (2/2)

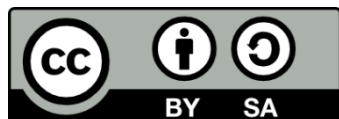
- Σε σύγκριση με τον πολλαπλασιαστή, όταν η οικονομία είναι κλειστή, ο πολλαπλασιαστής του εξωτερικού εμπορίου εξαρτάται όχι μόνο από την οριακή ροπή για αποταμίευση, αλλά και από την οριακή ροπή για εισαγωγές.
- Όσο μεγαλύτερη είναι η οριακή ροπή για εισαγωγές, τόσο μικρότερη θα είναι η αυξητική επίδραση των εξαγωγών ή των επενδύσεων.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Παπανικολάου Αναστάσιος
Θεσσαλονίκη, 30/ 6/ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Αναφοράς

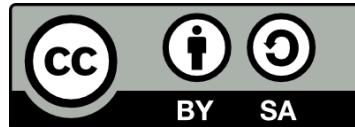
Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυξένη Ράγκου.
«Περιβαλλοντική Οικονομία. Διεθνείς συναλλαγές». Έκδοση: 1.0.
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS441/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

